

Motion till riksdagen 2007/08:U366

av Ulf Holm (mp)

Världsbankens energiutlåning

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ökat stöd till förnybar energi och minskat stöd till fossila bränslen från Världsbankens sida.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att verka för ökad öppenhet inom Världsbanken och andra internationella finansiella institutioner.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om årlig rapportering till riksdagen.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om energiutlåning i en sådan årlig rapportering till riksdagen.

Motivering

De klimatförändringar vi står inför kommer att drabba världens fattiga mer än de rika. Detta innebär en cynisk paradox: Samtidigt som det är vi i den rika delen av världen som orsakar mest av de utsläpp som leder till klimatförändringar är det de fattiga som drabbas hårdast av de negativa effekterna – och alltså är de som bidragit minst.

I september 2007 förkunnade statsminister Fredrik Reinfeldt att regeringen avsåg att upprätta en internationell kommission med namnet The Commission on Climate Change and Development.

Arbetet i kommissionen är tänkt att inledas under hösten och avslutas i samband med Sveriges ordförandeskap i EU under 2009 års andra hälft. Då kommer en rad rekommendationer till världens biståndsgivare att presenteras.

I en intervju i Dagens Nyheter den 24 september 2007 säger statsminister Fredrik Reinfeldt att kommissionens rekommendationer kan komma att påverka även Världsbankens arbete. I samma andetag hävdar han också att det är bråttom, att klimatåtgärderna inte kan vänta.

Fel! Okänt namn på

Miljöpartiet delar naturligtvis statsministerns åsikter till fullo i detta avseende – vi har i årtal betonat allvaret när det gäller klimatförändringarna och välkomnar att statsministern även inser klimatförändringarnas betydelse för de fattigare delarna av världen.

Även om en kommission säkert kan tjäna ett syfte finns det naturligtvis redan idag kunskap om vad som behöver göras på området. Om Fredrik Reinfeldt menar allvar med sitt uttalande om att klimatåtgärderna inte kan vänta så finns det initiativ regeringen kan vidta skyndsamt i detta avseende.

Under flertalet år har Miljöpartiet de gröna i en rad motioner uppmärksammat situationen med Världsbankens och andra multilaterala finansinstitutioners bristande miljöhänsyn i sin energiutlåning.

Världsbanken är idag en av de största offentliga finansörerna av utvecklingen av fossila bränslen. Enligt Världsbankens egna siffror förväntas dess energiåtaganden att överstiga 10 miljarder dollar under 2006–2008, en ökning med cirka 40 % jämfört med tidigare treårsperiod.

Under de senaste åren, från 1992 till 2004, har Världsbanken spenderat 28 miljarder dollar på fossilbränsleprojekt. I medeltal innebär det i runda tal 2 miljarder dollar om året. Den andel av resurserna som läggs på modern förnybar teknik utgör däremot bara en bråkdel i jämförelse.

Enligt uppgift från Världsbanken gjorde man 2005 investeringar för 153 miljoner dollar i hållbar förnybar energi. 1994, alltså cirka tio år tidigare, var motsvarande summa 270 miljoner dollar.

Man måste också hålla i minnet att Världsbanken i sin definition av förnybar energi bland annat även inkluderar storskalig vattenkraft. Bland annat har man gett avsevärda summor till Nam Theun 2-dammen i Laos som, när projektet står klart, kommer att ha förstört livsmiljön för mer än 100 000 människor och även släppa ut avsevärda mängder växthusgaser.

Ser man till IFC (International Finance Corporation), ett internationellt finansinstitut inom Världsbanken, blir siffrorna ännu dystrare. År 2005 motsvarade förnybar energi endast 2 procent av dess energifinansiering.

Världsbanken själv har gjort vissa ansatser för att förbättra sitt anseende på området förnybar energi. Bland annat beställde man 2004 en oberoende rapport (Extractive Industries Review, EIR) om bankens framtida verksamhet på området utvinningsindustrier. De rekommendationer som lämnades i rapporten, bland annat att i princip omgående upphöra med investeringar i såväl kol som olja, föll dock inte i god jord hos Världsbankens styrelse utan förkastades. Förslaget om att öka på finansieringen av förnybar energi och energieffektivisering med 20 procent från 2004 över en femårsperiod anammades däremot – dock valde man ett basår med låg investeringsnivå för detta. Nyligen lanserades Världsbankens projekt ”Lighting Africa”. Syftet med detta är att uppmuntra innovationer för att nå de miljontals afrikaner som idag inte har tillgång till elektricitet. Det är naturligtvis mycket välkommet att man uppmärksammar problemet med bristande tillgång på hållbar energi, men återigen understryker den ringa finansiering projektet har fått Världsbankens skeva prioriteringar på energiområdet.

Det senaste årets internationella klimatdebatt har naturligtvis inte enbart påverkat de svenska moderaterna. Också inom internationella finansinstitut-

Fel! Okänt namn på

ioner finns ett nyvaknat intresse för klimat- och energifrågor. Så har t.ex. Europeiska investeringsbanken, EIB, som enligt många bedömare i flera avseenden varit värre än Världsbanken, på senare tid visat tecken på en omvändning i sin energi- och transportpolitik.

Världsbankens motto är ”A world free from poverty”. Ur ett fattigdomsperspektiv skulle en satsning på förnybar energi också kunna förbättra utsikterna att uppnå detta motto. Världsbankens egen utvärdering av dess stöd till exempelvis olje- och kolutvinning i fattiga länder visar att dessa projekt sällan gynnat fattiga människor.

En satsning på förnybar energi däremot skulle innebära det omvända.

Idag tvingas 2,4 miljarder människor lita på traditionella biobränslen såsom exempelvis ved och dynga för sin matlagning. 1,6 miljarder människor har inte tillgång till elektricitet – av dessa lever 80 procent på landsbygden. Ser man till Afrika saknar nästan två tredjedelar tillgång till moderna energikällor såsom elektricitet.

Den bristande tillgången till hållbara energikällor har allvarliga sociala, ekonomiska och miljömässiga konsekvenser. Exempelvis dör ofattbara 2 miljoner människor varje år på grund av inomhusföroreningar som förorsakas av öppna eldar och ineffektiva ugnar. Saknas elektricitet saknas exempelvis möjligheten för barnen att läsa läxor och möjligheten att lagra medicin och vatten. Det är också en jämställdhetsfråga – i synnerhet afrikanska kvinnor ägnar lång tid åt att samla in ved, tid som hade kunnat användas på annat vis. Förnybara småskaliga energikällor kan, förutom att motverka klimatförändringarna, alltså även bidra till utveckling och Millenniemålets uppfyllande. I sig har de låga miljömässiga och sociala kostnader jämfört med många fossila bränslen – exempelvis ingen skadlig gruvbrytning och inga stora dammar som innebär tvångsflyttningar av stora människogrupper. Småskaligheten innebär också minskade risker för korrupktion och konflikter, något som tyvärr är alltför vanligt förekommande när det gäller vissa fossila bränslen. Förnybara energikällor skapar fler arbetstillfällen, och kan också vara mer kostnadseffektiva.

Miljöpartiet anser att regeringen aktivt bör verka för att en ändring kommer till stånd när det gäller inriktningen på energiutlåning i Världsbanken och andra internationella finansiella institutioner. Även om en kursändring kan vara på gång behövs tryck från bland annat medlemsstaterna för att påskynda den. Som angetts ovan har Världsbanken beslutat att öka stödet till förnybar energi med 20 procent varje år över en femårsperiod. Vi menar att det krävs en mer ambitiös insats än så. Av Världsbankens totala stöd ska minst 20 procent gå till energieffektivisering och förnybar energi – och då ska inte ny storskalig energi och kärnkraft räknas till förnybar energi. Ytterligare 20 procent ska sedan läggas till varje år, vilket innebär att efter fem år ska hela Världsbankens energiutlåning gå enbart till förnybar energi. Det bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Konservativa partiet i England hävdar i sin digra och nyligen utkomna miljörapport – Quality of Life – att det krävs en översyn av Världsbankens påverkan och policy när det gäller klimatförändringar. Världsbanken har, menar man, varit alldeles ”klimatdöv”. I rapporten efterlyser man också att utlåning-

Fel! Okänt namn på

en från multilaterala investeringsbanker ska inriktas på förnybara projekt och projekt som syftar till energieffektivisering. Som ett steg på vägen vill man att Storbritannien ska öka trycket på ökad öppenhet från Världsbankens sida i fråga om rapporteringen kring fossilbränslebaserade projekt.

Miljöpartiet kan bara instämma i detta. Den svenska regeringen borde, med Sveriges tradition av öppenhet och insyn, också bidra till att öka öppenheten inom Världsbanken. Detta är ett krav vi tidigare ställt vid flertalet tillfällen och nu återupprepar. Krav på öppen redovisning bör också omfatta andra internationella finansiella institutioner. Sverige måste inom Världsbanken och andra internationella finansiella institutioner årligen redovisa vilken andel av energiutlåningen som gått till fossila projekt och vilken andel som gått till förnybart och energieffektiviseringar. Det bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Även regeringens egen öppenhet kring hur den hanterar och sprider information om vårt agerande inom Världsbanken och andra internationella finansiella institutioner skulle kunna bli avsevärt bättre. I ett av de tillkännagivanden som Sveriges riksdag gjorde i samband med att riksdagen antog betänkandet om Sveriges politik för global utveckling (PGU) i december 2004 framhölls att ”regeringen med regelbundna intervall i en särskild skrivelse bör redovisa de svenska prioriteringarna för riksdagen vad avser Världsbanken, Internationella valutafonden (IMF) och de regionala utvecklingsbankerna”. En sådan skrivelse överlämnades också till riksdagen redan i januari 2005. Sedan dess har varken den föregående eller den nuvarande regeringen till riksdagen redovisat sin verksamhet i organisationerna. Det är onokligen svårt att se någon regelbundenhet i detta. Det kan knappast ha varit riksdagens avsikt att så skulle bli fallet. Regeringen borde således årligen återkomma till riksdagen om sin verksamhet i Världsbanken, IMF och de regionala utvecklingsbankerna, i likhet med vad man gör när det gäller verksamheten i vissa andra internationella organisationer. Det bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

I en sådan årlig avrapportering bör regeringen bland annat ange vilken andel av Världsbankens och andra internationella finansiella institutioners energiutlåning som gått till energieffektivisering och förnybar energi och vilken andel som gått till fossilbränsleprojekt. Regeringen bör också i denna årliga rapportering ange om vilka beviljade fossilenergiprojekt man haft en avvikande uppfattning från majoriteten i bankernas styrelser. Ökad öppenhet i båda dessa avseenden är ett krav som ger förbättrad redovisning. Det bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. I slutändan handlar det om att förbättra medborgarnas möjligheter att kunna kontrollera vad deras skattepengar används till.

Stockholm den 5 oktober 2007

Ulf Holm (mp)